

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani
Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Nefrankiranih pism ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtek. Naročnina letno 60 Din za inozemstvo 80 Din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list s članarino. Oglaš po ceniku in dogovoru, davke posebe. Pošt. šte. 11.153. Telefon 3112

Ob drugi obletnici znižanja prejemkov

Te dni bo izteklo drugo leto od zadnje redukcije prejemkov, ki je tako porazno odjeknila v vseh nameštenskih vrstah, in z ozirom na svoj obseg in posledice, ki so ji morale nujno slediti, ni mogla ostati brez vpliva na ostalo javnost. Ze pred znižanjem plač so bili javni nameščenci v nadvse težkem položaju. Njihovi prejemki za kritje življenjskih potreb zdaleka niso zadostovali. Potrebno je bilo pritrdovanje in omejevanje v izdatkih tudi za najnujnejše stvari, štedilo in pritrdovalo se je celo pri hrani. Svojega siromaštva pa javni nameščenec kljub vsem prizadevanjem, da bi očuval vsaj neki navidezni prestiž, ni mogel več prikriti. Kazalo se je v vsem načinu njegovega življenja in življenja njegove družine, predvsem pa v obleki in na obrazu. Navzlic štednji in krčenju izdatkov pa nameštenska družina vendar še vedno ni mogla ustvariti ravnovesja v svojem proračunu, izdatki so zaradi naraščanja cen od meseca do meseca za večje vsote prekoračevali dohodke. Zato je moral seči nameščenec k poslednjemu sredstvu — k dolgovom. Zadolževal se je za obleko, za bolezen, za šolanje otrok. Zadolževal se je, če se mu je rodil otrok in če mu je umrl družinski član ali bližnji sorodnik. Vsak izreden dogodek v družini je terjal nove izdatke in tiral nameščenca v nove dolgove. Ti so zato trajno naraščali in z grozo navdajali nameščenca, ki ni več videl načina, kako bi saniral svoje družinsko gospodarstvo.

V takem položaju so zajele zadnje redukcije državne nameščenec, zlasti one v nižjih skupinah, t. j. pretežno večino vseh nameščenec.

Vest o novem znižanju je vplivala na nameščenca porazno. V samoobrambi so se tedaj zatekli k zasilnim ukrepom. Da prihranijo sebi in svojim družinam vsaj tisto malo, kar še morejo, so začeli popolnoma spontano in nedogovorjeno izstopati iz društev in odpovedovati liste in revije. Od svojih organizacij so zahtevali sklicanje sej in zborovanj, na katerih so bili povsod sprejeti isti sklepi. V javnih komunikacijah so prikazovale organizacije obstoječi položaj javnih nameščenec, gospodarsko in kulturno škodo, ki bi nastala zaradi novih redukcij in nujnost ukrepov, ki so jih prisiljeni izvesti nameščenci radi primorane še večje štednje. Še nikdar niso bili nameščenci vseh vrst in položajev med seboj tako edini in življenjsko povezani kot tokrat. Še nikdar pa se niso tako upravičeno obračali za oporo in pomoč na vse gospodarske, socialne, kulturne in druge ustanove in na vso javnost kot takrat.

Pretežna večina javnosti je bila brez dvoma nameščencem in njihovim težavam v oporo. Poedinci, tudi nekateri naši časopisi, pa niso mogli razumeti, da so vsi ukrepi, ki so jih tedaj izvajali nameščenci, zgolj samoobrambena značaja. Sami v boljših razmerah niso mogli doumeti, da izstopanje nameščenec iz društev in odpovedovanje revij in časopisov ni naperjeno proti društvom in proti slovenski kulturi, da to ni kulturni bojkot, marveč nujnost, ki jo je narekovala nameščencu težka borba za obstoj in zaradi katere je moral krčiti svoje izdatke, pa četudi na škodo svojih kulturnih potreb. Bili so celo nekateri, ki niso mogli uvideti, da končno redukcija prejemkov, četudi najhujša za nameščence same, ne bo mogla ostati brez posledic tudi za ostale sloje, zlasti ne za kmeta, trgovca in obrtnika.

Čas je pokazal, da smo javni nameščenci tedaj pravilno sodili. Za nami sta dve težki leti skrajnega utenjenja, ti dve leti pa sta pokazali tudi tistim, ki so se tedaj veselili našega znižanja plač in hujskajoče prikazali našo borbo za vsakdanji kruh kot ljudskim interesom nasprotno in redu ter miru v državi nevarno akcijo, da smo vsi stanovi danes tako tesno gospodarsko povezani, da ni mogoče, da bi ostala gospodarska kriza enega stanu brez vpliva na gospodarsko življenje drugih stanov. Ti dve leti sta tudi najbolj zaslepljenim našim tedanjim nasprotnikom lahko dokazali, da smo se z delom za izboljšanje našega gospodarskega položaja borili tudi za izboljšanje gospodarskega stanja sploh. Pokazali sta, da prehaja denar, ki ga prejemamo mi za svoje delo od države, takoj v druge roke in daje zaslužek in eksistenco drugim in da je ta zaslužek tem večji in participira na njem tem več stanov, čim dostojnejšo nagrado prejemamo za svoje delo. Ti dve leti sta pokazali dalje, da je ogabna demagoška fraza, da se hrani javni nameščenec na račun ljudskih žuljev. Pokazali sta, da ljudstvo z znižanjem prejemkov javnim nameščencem ne more doseči večjega blagostanja, nasprotno, da nastane neposredno za večjim osiromašenjem nameščenca in kot nujna posledica tega, tudi večje siromaštvo ljudstva. Zadnje znižanje naših prejemkov sta čutila najprej kmet in obrtnik, potem je pri-

Za zboljšanje položaja uradniške družine

Ze od dneva, ko je bila sprejeta uredba o znižanju draginskih doklad, se je v uradniških, kakor tudi v gospodarskih krogih poudarjala nujna potreba zvišanja plač vsem državnim uslužbencem. Vprašanje zvišanja se ne smatra več samo kot vprašanje neposredno prizadetih državnih uslužbencev, marveč kot važen ekonomsko političen ukrep za celokupno narodno gospodarstvo. Državno uradništvo v Jugoslaviji predstavlja nad 200.000 konsumentov, ki so po svoji solidnosti predstavljali doslej najkrepkejši in najtrdnější temelj naše notranje trgovine, bili so najboljši odjemalci kmetijskih in tudi industrijskih proizvodov. — Da, bili so!

Kupna moč državnega uslužbenstva pada z leta v leto, čedalje bolj. Od trenutka, ko so bile znižane uradniške draginske doklade, ko so bile ukinjene doklade za ženo in znižane doklade za otroke, od onega trenutka je ogrožen obstoj uradniške družine. Cene vsem življenjskim potrebščinam se od l. 1935. stalno dvigajo; podražila so se vsa živila, dražje je obujalo in obleka, cena kurivu narašča in tako prihajajo naše družine v naravnost obupen položaj in zrejo s strahom v bodočnost. Ena sama misel lebdi skrbnim materam in očetom pred očmi — kako prehraniti, kako vzdržati družino, ko plače kmalu ne bodo zadostale niti za hrano in stanovanje. Saj so cene živilom narasle v zadnjih mesecih za polnih 30 do 40 odstotkov. Pri tako silnem porastu cen, je povsem razumljivo, da je zšla uradniška družina v tak položaj, ki ne le, da ni stanu primeren, marveč ogroža njeno zdravje, ogroža njen obstoj.

To so dejstva! In tem dejstvom stojijo nasproti naše plače — to je plače vseh državnih uslužbencev. Veliko se je govorilo in pisalo o eksistenčnem minimumu, toda pravega in res dostojnega eksistenčnega minimuma nismo s svojimi plačami nikdar do-

segli. Z znižanjem vseh doklad v l. 1935, smo pa padli daleč, daleč pod dostojno višino mesečnih prejemkov. Od dne do dne je ta razmah večji — cene stalno naraščajo — a naše plače so vedno enake. Zaradi tega dejstva prihajajo naše družine v naravnost obupen položaj, in ne bomo prav nič pretiravali, če poudarimo, da so nekatere uradniške družine prisiljene stradati in oblačiti se samo na upanje, posebno tam, kjer je bolezen pogosti gost v družini.

V zadnjem času smo čitali v dnevnem časopisu razne vesti, da obstoja namera zvišati uradniške plače. Ni nam sicer znano, v kakem obsegu naj bi se to zgodilo, pač pa moramo poudariti na osnovi gornjih dejstev sledeče:

Nujno je potrebno, da se zvišajo prejemki vseh državnih uslužbencev, ker je to v interesu vsega našega narodnega gospodarstva.

Vrnejo naj se doklade za ženo in zvišajo doklade za otroke državnih uslužbencev, ker je to v interesu obstoja uradniške družine. Družina, ki je začela propadati, naj se ponovno dvigne s tem, da se ji prizna vsaj ono, kar je že imela.

Poudarek pravičnosti mora biti viden pri povišanju prejemkov, upoštevati se mora tudi dejstvo, da je bila pri redukciji plač l. 1935. najbolj prizadeta vprav uradniška družina in to družino je treba ponovno dvigniti. Paziti bo treba tudi na to, da povišanje ne bo samo navidezno in ne bo povzročilo novih razočaranj s kako delno rešitvijo.

Zato naši zahtevi po zvišanju prejemkov priključujemo še drugo — to je zahtevo po izpolnitvi socialne pravičnosti pri tem povišanju.

Pričakujemo rešitve naše družine z izdatnim, pravičnim in socialnim povišanjem naših prejemkov.

Na pragu novega šolskega leta

Vsaj vsak začetek šolskega leta bi moral odpreti vrsto razprav, v katerih bi vsa javnost in ves strokovni svet podala svoje mišljenje in nasvete o vedno bolj perečem slovenskem šolskem vprašanju. Namesto tega doživljamo zopet in zopet isto žalostno izkušnjo, da hiti desetletje za desetletjem mimo nas, ne da bi se slovenska laična in strokovna javnost lotila tega problema z vso ono potrebno resnostjo, ki bi vsaj od daleč ustrezala temu izredno važnemu vprašanju.

Naše vodilno časopisje prinaša v svojih kulturnih rubrikah skozi leto in dan vsa mogoča poročila in kritične osvite iz znanstvenega in umetniškega življenja ter ne hrani s časom, trudom in prostorom tudi tedaj, ko gre za čisto nepomembne privatne senzacije različnih zvezdnikov, hirofantov in avanturistov iz domačih in tujih logov, zaman se pa vprašujemo po vzroku, zakaj se tako poredkoma in nesistematično razpravljajo ravno vzgojna in učna vprašanja, ki so vendarle v življenju vsakega naroda vitalnega pomena za vso njegovo bodočnost.

Tudi letošnje šolsko leto se je začelo ob ganljivo složni pasivnosti vse naše javnosti. Edino en dnevnik se je čutil dolžnega posvetiti svoj uvodnik problematiki slovenskega šolstva in tudi tu se nam zdi, da bomo morali čakati zopet 364 dni, preden bomo čitali ponovno zagotovilo, »da bi morali vpiti, da previjemo vse predsodke in napačna mnenja, ki ovirajo našemu šolstvu, da se ne more razmahniti tako, kot bi si ga želeli vsi.«

Šel na vrsto trgovec, temu pa so sledili drugi stanovi. Danes ni stanu in ne institucije, kjer bi znižanje naših prejemkov ne kazalo svojih škodljivih posledic. Naravno pa je, da občutimo te posledice najtežje mi nameščenci sami in naše družine.

Naš bedni nameštenski položaj, zdravje naših družin, ki pomenijo zdravje doraščajoče in bodoče generacije naroda in splošen padeč gospodarske moči vseh slojev naroda, nujno narekujejo zvišanje naših prejemkov. Te pa je treba povišati tako, da bo ustvarjen eksistenčni minimum vsakemu uslužbencu države. Posebno pozornost je treba posvetiti družini in določiti zadosti visoko rodbinsko doklado za ženo in otroke. Opustiti je treba vse razlike, ki so bile ustvarjene v zadnjih letih pri prejemkih državnih nameščenec z ozirom na spol.

Zvišanje naših prejemkov je nujno. Nujno pa je tudi, da se izvrši tako, da bo naša eksistenca zagotovljena in da se bo moglo naseliti zopet zadovoljstvo v nameštenske vrste in nameštenske družine. To je potrebno za nas, za uspešnost našega dela in zaradi koristi države.

Kaj naj koristi slovenskemu šolstvu ugotovitev, da »je šola naš vsenaroden problem, eden glavnih problemov, do katerega ne more biti nihče brezbrizen, ki je Slovenec in Slovenec hoče ostati, če se pa zanj nihče ne briga in bo ta edini klic izza letošnjega šolskega pričetka sam ostal začetek in konec vse brige za najvažnejši narodni problem!«

Učitelstvu osnovnih šol ni mogoče resno očitati, da bi stalo nebržno ob strani tega vprašanja. Najboljši izmed slovenskega učitelstva opozarjajo že mnoga leta, da se nahaja naše osnovno šolstvo na pogubonosni strmini ter se leto za leto pomika nevzdržno navzdol in proč od življenja.

Čim bližje bi morala stati šola ljudstvu in njegovim potrebam, tem dalje in dalje od njega jo vodi usodna pot njenega propadanja. Grozeče kulturne škarje že režejo na skromni nitki, ki še veže naše osnovno šolstvo z ljudskim življenjem in usodo.

Učitelstvo se pa ne omejuje le na opozarjanje, marveč trdi v svoji požrtvovalnosti gnotne, fizične in duševne sile, da bi zajelo vedno pogubnejši anahronizem osnovnošolske institucije. V vzgojnem, didaktičnem in administrativnem oziru ne ustreza več sodobnim zahtevam: njen program in njena tehnika se naslanjata še vedno na otrhanele bergle izza osemdesetih in devetdesetih let prejšnjega stoletja, ko ji je liberalna kulturna, politična in gospodarska doktrina vtisnila svoj pečat in ji začrtala svojo vzgojno miselnost.

Nestevilni tečaji, ki si jih najnaprednejše slovensko učitelstvo zadnja leta sistematično izgraja ter jih ob lastnih denarnih in časovnih žrtvah poseča, so prepričevalen dokaz, da ne manjka v tem pogledu pobud od spodaj.

Pobude pogrešamo od zgoraj! Režimi se menjajo, naša šolska politika vztraja na svojem tiru. Razen personalnih zadev, ki se pa tudi ne obravnavajo v zvezi in odnosu s pospeševanjem sodobne vzgoje in didaktike, ne moremo — žal — ugotoviti za Slovenijo nikake aktivnosti, ki bi pokazala le trohico razumevanja za življenjske probleme naše osnovne šole. Zaman čakamo že skoraj dve desetletji na smotno akcijo od zgoraj, naše prošnje in naši klici ostajajo glas vpijočega v puščavi.

Odklanjati moramo zato ponovno vsako odgovornost na težkem stanju, ki ga občutimo najtežje ravno učitelji, a se pri tem z onemoglo žalostjo zavedamo, da so samo naše moči nezadostne za temeljit preokret, če bi tudi položili nanj vse svoje sile.

In tako začeni mo zopet novo šolsko leto. Zopet je eno leto za nami: prešlo je, kakor nešteto prejšnjih, brez edinega koraka v smeri smotrne reorganizacije našega šolstva in po stari — stari začrtani poti stopamo v slovenske učilnice, brez upa in poguma. Ali bo stala tudi letos slovenska javnost s prekižanimi

VSEBINA:

Ob drugi obletnici znižanja prejemkov.
Za zboljšanje položaja uradniške družine.
Na pragu novega šolskega leta.
Učiteljski pokret: Popravek — Praktični učiteljski izpiti.
Obvestila mariborske delovne edinice.
Tomaž Masaryk.
II. vseslovenski pedološki kongres v Ljubljani.
LISTEK: Hrvatsko kmečko gibanje.
† Ivan Lukman.
† Ana Kaiser.
Splošne vesti. — Kaj vse pišejo o učitelstvu, šoli, prosveti in JUU. — Učiteljski pravnik. — Naša gospodarska organizacija. — Učiteljska tiskarna. — Mladinska matica. — Učiteljski pevski zbor JUU Emil Adamič. — Stanovska organizacija JUU. — Novosti na knjižnem trgu. — Mali oglasi.

rokami ob naših šolskih problemih? Začetek ne vzbuja nikake nade.

Eden edini dnevnik se je spomnil, da eksistira poleg drugega tudi izredno važno šolsko vprašanje, ki bi moralo biti stalno v razpravi vseh naših kulturnih delavcev, a še ta je napisal svoj uvodnik menda edino zato, da je izrazil to priliko za pobožen izraz razočaranja nad ljudskošolskim učitelstvom, v katerega slovensko čustvovanje menda ni mogoče resno dvomiti, a se je po krivdi svojega politizirajočega vodstva nagnilo vendarle preveč k ekstremnemu jugoslovanstvu.

Tako zna naša resnično politizirajoča javnost ceniti napore učitelstva v sredi slovenskega ljudstva, po slovenskih zakonih in nezakonitih vaseh, v trdem delu, o kakršnem se ljubljanskim kritikom, kljub njihovem patentiranemu slovenstvu, niti ne sanja.

Učiteljski pokret

POPRAVEK

Praktični učiteljski izpiti

»Učiteljski tovariš« je priobčil 27. maja 1937. članek »Praktični učiteljski izpiti« s podpisom »Pravda«, ki vsebuje napad na izpraševalno komisijo za praktične učiteljske izpite v Ljubljani.

Uredništvo lojalno popravlja v tem članku priobčen napad s tem, da izjavlja po informacijah, ki jih je prejelo naknadno, da ga je anonimni dopisnik pod psevdonimom »Pravda« grdo mistificiral, kar obžaluje.

Gornji popravek objavlja uredništvo tem raje, ker so člani izpitne komisije izjavili, da bi razpravljanje podrobnosti izpita ne bilo v interesu dotičnih kandidatov. Z objavo popravka daje uredništvo izpraševalni komisiji zadoščenje za neosnovan napad.

V Ljubljani, dne 13. septembra 1937.

Uredništvo »Učit. tovariša«.

Obvestila mariborske delovne edinice

Posli, ki so v zvezi z različnimi formalnostmi v začetku vsakega šolskega leta, so že za nami. Pričelo se je redno šolsko delo. Tudi pokretaši so se vrnili na teren. Marsikateremu pa še manjkajo načrti in formularji. Vsem tem, posebno pa onim, ki so že med počitnicami iskali formularje in načrte pri posameznih funkcionarjih mariborske delovne edinice, sporočamo, da je ta material na razpolago pri ediničnem tajniku tov. Milošu Ledineku, Maribor-Tezno. Zahtevajte ga z dopisnico od njega.

Formularje je na lastne stroške preskrbela mariborska edinica. Zato jih lahko pošljemo svojim rednim članom. Mnogi pokretaši se sicer smatrajo za člane mariborske delovne edinice, pa še niso izpolnili potrebnih formalnosti. Pošljite torej istočasno z naročilom formularjev tudi pristopno izjavo.

Ona sreska društva, ki so izrazila željo po predavanju o učiteljskem pokretu, naj pišejo tov. Ledineku. Mariborska delovna edinica je že določila tozadevne predavatelje.

Za letošnje božične počitnice pripravljamo mariborska edinica eno ali dvodnevne tečaj. Ker hoče edinica predvsem upoštevati želje in nasvete svojih članov, naj pokretaši pošljejo svoje eventualne predloge pravočasno tov. tajniku.

Pri delu na terenu se pokaže nujna potreba po pomoči literaturi. Edinica je sestavila seznam teh knjig in ga na zahtevo pošlje vsakemu članu. Ker edinica še nima centralne knjižnice, naj si člani, v kolikor si knjig ne morejo kupiti, iste izposojajo iz knjižnice Pedagoške centrale v Mariboru. Seznam literature bomo sproti izpopolnjevali v naši rubriki v »Učiteljskem tovarišu«.